

FÖREBYGGANDE AV VÅLDSBEJAKANDE RADIKALISERING INOM SMÅBARNSPEDAGOGIKEN

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

INNEHÅLL

Inledning **3**

Våldsbejakande radikalisering **4**

Vad menar man med våldsbejakande extremism och radikalisering? 4

Vad är det som leder till våldsbejakande radikalisering? 7

Kännetecken på våldsbejakande radikalisering 9

Förebyggande av våldsbejakande radikalisering **10**

Förebyggande åtgärder 10

Småbarnspedagogikens betydelse i det förebyggande arbetet 13

Viktigt att stödja barnen och familjerna 16

Diskussionens betydelse 19

Låt inte rädslan ta över **20**

Mer om ämnet **22**

Foto: Niina Rodionoff

INLEDNING

Inom småbarnspedagogiken är det viktigt att känna till, förebygga och kunna identifiera våldsbejakande radikalisering och därtill hörande fenomen. Ur småbarnspedagogikens synvinkel är det viktigt att lägga märke till de barn som har blivit utsatta för och påverkade av våldsbejakande radikalisering i sin egen livsmiljö. Hur ska man agera med sådana barn till exempel då de uppvisar olika symtom? Och hur kan man känna igen och samarbeta med vårdnadshavare som är aktiva i extrema rörelser?

Den här broschyren är utarbetad för småbarnspedagogikens ledning och personal som ett stöd i deras arbete. I broschyren behandlas våldsbejakande radikalisering och vilka faktorer som möjligtvis kan leda till våldsbejakande radikalisering.

VÅLDSBEJAKANDE RADIKALISERING

Vad menar man med våldsbejakande extremism och radikalisering?

Med våldsbejakande extremism avses användning av våld eller hot om våld, uppmuntran till våld eller berättigande av våld utifrån en idévärld eller ideologi. Våldsbejakande radikalisering är en process som kan leda till att en person understöder våldsbejakande extremistiska grupper eller ansluter sig till dem. I sin yttersta form kan radikalisering leda till terrordåd. Det är också viktigt att skilja mellan våld och våldsbejakande extremism. Då våld används för att lösa en åskådningsrelaterad eller kulturell konflikt, till exempel i en tvist, är det inte frågan om extremism.

Hatretorik, rasism och våldsbejakande extremism har ökat på olika håll i Europa. I Finland är hotet om våldsbejakande radikalisering och extremism enligt inrikesministeriets bedömning fortfarande litet. Det har dock ökat under de senaste åren. Enligt inrikesministeriets lägesöversikt från 2018 förekommer det i Finland extremistiska grupper som upprätthåller högerextremistisk, vänsterextremistisk och religiös extremistisk våldsbejakande radikalisering. Extrema tankar har även legat till grund för till exempel skolskjutningar. I Finland har den våldsamma extremhögern varit mest synlig i statistiken över brottsmisstankar. Våldsbejakande radikalisering som fenomen stärks av olika ideologier som triggar varandra, oberoende av om det är frågan om högerinriktade, vänsterinriktade eller religiösa ideologier.

Radikala idéer upphör att vara godtagbara i det skedet då man inte längre strävar efter att uppnå sina ideologier med demokratiska och fredliga medel.

En av de vanligaste frågorna är om man helt och hållet vill förbjuda radikala tankar. Rätt kanaliserad kan radikalisering vara ett positivt fenomen, ibland kan det även vara en förutsättning för förändring. Många goda saker har haft sin början i radikalisering. En positiv samhällsförändring – till exempel rösträtt för kvinnor i Finland i början av 1900-talet – kräver ibland radikala tankar som utmanar samhällsstrukturerna. Problem uppstår om demokrati ersätts med våld. Våldsbejakande radikalisering däremot är ett marginellt fenomen och största delen av de personer som radikaliseras tar aldrig till våld.

B
Foto: Niina Rodionoff

Hatretorik omfattar alla uttrycksformer som sprider, uppmuntrar till, främjar eller berättigar etniskt hat, utlänningsfientlighet, antisemitism eller annat hat som grundar sig på intolerans.

Europarådets ministerkommittés definition (R 97 20).

Regeringen har ställt upp som mål att Finland år 2025 är ett öppet och internationellt samt språkligt rikt land, där vår positiva inställning till varandra och världen omkring oss gör vårt land unikt. Den utmanande ekonomiska situationen, osäkerheten i samband med den snabba förändringen av samhället och flyktingkrisen har skapat en grogrund för ett hatiskt språk, extrema attityder och starka motsättningar såväl i Finland som i övriga Europa. Hatretoriken undergräver den grundläggande tilliten och känslan av trygghet. Den leder även till ett ökat negativt beteende till exempel mot invandrare och andra minoriteter samt stärker den sociala polariseringen i samhället.

HATRETORIKEN UTGÖR ETT HOT MOT DEMOKRATIN

Hatretorik är ett fenomen som för närvarande i allt större utsträckning begränsar en mångstämmig, demokratisk diskussion i Finland. Den begränsar särskilt kvinnors, flickors och minoriteters rätt att delta i den offentliga diskussionen. Hatretoriken är en av de företeelser som fastställdes som Finlands största människorättsproblem i den periodiska granskningen som FN:s råd för mänskliga rättigheter genomför.

Enligt justitieministeriets utredning från 2016 påverkar hatretoriken känslan av trygghet, den psykiska hälsan och tilliten till myndigheter hos dem som är föremål för hatretoriken och får dem att undvika att vistas på vissa platser. Hatretoriken i Finland riktar sig i särskilt hög grad mot kvinnor och invandrare och att förhindra den är därför en åtgärd som väsentligt förbättrar dessa gruppers ställning och mänskliga rättigheter i vårt land.

Åtgärder för att förebygga och ingripa i trakasserier och hatretorik bör synas bland medborgarna i vardagen och ingå i arbetet inom småbarnspedagogiken. Justitieministeriet har tillsatt projektet Against hate för att utveckla arbetet som görs för att bekämpa hatbrott och hatretorik.

Vad är det som leder till våldsbejakande radikalisering?

För att kunna förebygga och ingripa i våldsbejakande radikalisering är det viktigt att man försöker förstå orsakerna och bakgrunderna till fenomenet. Vem är intresserad av extrema rörelser och varför? Orsaker till våldsbejakande radikalisering kan förekomma på global och samhällsnivå, i socialt umgänge samt på individuell nivå. Oftast spelar många olika faktorer in. Det finns inte bara en väg eller profil som grund för våldsbejakande radikalisering.

Även om man inte kan identifiera några tydliga tecken som grund för våldsbejakande radikalisering har det iakttagits att upplevelser av orättvisa och sociala kontakter till personer som redan är involverade i extrema rörelser är centrala faktorer som kan leda till våldsbejakande radikalisering. Bakom hatretoriken och det rasistiska beteendet kan också ligga känslor och upplevelser av utanförskap, meningslöshet, brist på framtidstro och ibland också mobbning. Därför är det viktigt att öka delaktigheten och interaktionen samt öka kunskaperna och förmågan att leva sig in i andras situation. Man måste ingripa i hatretorik och rasism både genom snabba och effektiva åtgärder och åtgärder som förebygger uppkomsten av negativa företeelser.

Våldsbejakande radikalisering bygger på tanken, enligt vilken människor delas in i vi och de andra och där våld mot andra är berättigat. Våldsbejakande extrema rörelser och deras medlemmar erkänner varken de mänskliga rättigheterna eller att alla människor ska behandlas lika och har lika värde oberoende av bakgrund, religion, personliga egenskaper eller andra motsvarande faktorer. Radikaliserade personer är ofta så övertygade om att deras handlingar är berättigade att de är redo att offra sitt liv i samband med gärningen. Rädslan för straff förhindrar nödvändigtvis inte våldsamma gärningar. Det finns belägg för att man kan förebygga våldsamma gärningar genom att diskutera vilka följder de eventuellt skulle ha.

DET FINNS INGEN HELTÄCKANDE FÖRKLARING TILL VÅLDSBEJAKANDE RADIKALISERING

Geografiska konflikter, marginalisering, upplevelser av orättvis behandling, identitetskriser och andra personliga kriser, glorifiering av våld eller besvikelse över demokratin kan bidra till att driva en person till extrema rörelser. Känslan av grupptillhörighet, makt, ordning, engagemang, lojalitet, äventyrslust, hjältemod eller ideologisk kallelse kan i sig locka personer att söka sig till våldsbejakande extrema rörelser.

Det finns alltså ingen enstaka heltäckande förklaring till varför någon ansluter sig till våldsbejakande extrema rörelser. De flesta människor understöder ändå aldrig våld, även om de har haft ett svårt utgångsläge. Å andra sidan kan personer som kommer från vanliga och även från välbärgade förhållanden, uppleva frustration gentemot samhället och missförhållanden i det och börja använda våld som metod för förändring. Det ser dock ut som att social integration har stor betydelse när det gäller att bekämpa extrema rörelser och våldsbejakande radikalisering. Utslagna barn och unga som inte får sin röst hörd är mer mottagliga för rekryterarnas löften än andra. Därför måste man även i Finland i högre grad och i ett tidigare skede, redan i småbarnspedagogiken, fästa uppmärksamhet vid att vidta åtgärder mot diskriminering både bland invandrare och den övriga befolkningen.

Förebyggande av och ingripande i våldsbejakande radikalisering och extremism är en gemensam angelägenhet för hela samhället och berör också småbarnspedagogiken.

I västvärlden ökar diskriminering, rasism och en känsla av utanförskap barns och ungas utsatthet för extrema rörelsers budskap, ideologier och inflytande. Den extrema rörelsen kan vara den första gemenskapen i vilken barn och unga känner att de blir accepterade och uppskattade. En känsla av utanförskap, arbetslöshet, avhopp från skolan eller total avsaknad av grundläggande utbildning skapar en grogrund för radikalisering. När det gäller invandrare betonas dessutom en lyckad integration och språkkunskaper. Upplevelsen av orättvisa spär på fenomenet.

Foto: Niina Rodionoff

Kännetecken på våldsbejakande radikalisering

Samtidigt som våldsbejakande radikalisering som fenomen är högst aktuellt, är det få som är medvetna om det. Förebyggande av och ingripande i våldsbejakande radikalisering och extremism är en gemensam angelägenhet för hela samhället. Att förebygga och ingripa i radikalisering och extremism gäller också småbarnspedagogiken.

Tecken på våldsbejakande radikalisering kan till exempel vara förändringar vad gäller vänskapskretsen, livsstilen och fritiden, extremare åsikter samt ovanligt intresse för och bestämda åsikter om ett visst ämne. Enskilda tecken i sig utgör nödvändigtvis inte orsak till oro, utan det är viktigare att observera vilken roll dessa har i individens livsskede och i förhållande till varandra.

Det finns inga heltäckande kännetecken då det gäller våldsbejakande radikalisering. Personalen inom småbarnspedagogiken bör kunna identifiera oroväckande förändringar till exempel i barnets eller vårdnadshavarens beteende eller prat. Det är viktigt att man tillsammans med anordnaren av småbarnspedagogik har kommit överens om verksamhetsmodeller för hur man ska agera om man upptäcker drag av våldsbejakande radikalisering. Det är också viktigt att komma ihåg att många frågor kan klarna genom att man tar upp dem direkt med den berörda personen.

Betydelsen av mångprofessionellt samarbete framhävs då det handlar om barn i småbarnspedagogisk verksamhet och förskoleundervisning. För att kunna be om stöd behövs ett samarbete och en atmosfär som präglas av tillit, vilket förutsätter att vårdnadshavarna inkluderas i ett så tidigt skede som möjligt. Tillsammans med vårdnadshavarna ska man diskutera om samarbetet med olika myndigheter inom småbarnspedagogiken. Om barnets vårdnadshavare nyligen har flyttat till Finland eller har invandrarbakgrund kan det vara bra att vara medveten om att det i landet de kommer ifrån kan förekomma korruption och att man inte är van vid att lita på myndigheterna.

FÖREBYGGANDE AV VÅLDSBEJAKANDE RADIKALISERING

I Finland är målet att det finns en instans som tar tag i saken vid oro över att en person håller på att radikaliseras. Avsikten är att vi ska kunna agera som vid en olycka: om vi ser att en person faller på gatan följer vi med situationen och gör vad vi kan, men om det behövs kallar vi på ambulans. Vi försöker inte själva komma med diagnoser eller åtgärda eventuella skador, utan vi reagerar genom att tillkalla yrkesutbildade personer.

Inom småbarnspedagogiken är det bra att komma ihåg chefens ansvar. Även speciallärare inom småbarnspedagogik, barnrådgivningen och barnskyddet kan hjälpa till med att bedöma situationen och vid behov vara i kontakt med polisen. Polisen ser till att personen vid behov hänvisas till kommunala tjänster eller tjänster som tillhandahålls av organisationer. Det viktiga är att på lokal nivå känna till vem man ska kontakta och att man agerar så som man kommit överens om.

Det är också viktigt att komma ihåg att barnen inte kan anses ansvariga för sina vårdnadshavares handlingar eller tankar. Till exempel har ett barn vars vårdnadshavare har deltagit i terroristisk verksamhet eller ett barn som har vistats på ett stridsområde inte haft möjlighet att välja sina omständigheter.

Det är alltid mer effektivt att förebygga än att åtgärda konsekvenserna.

Förebyggande åtgärder

Våldsbejakande radikalisering och extremism kan i bästa fall bekämpas genom förebyggande arbete. Det är alltid mer effektivt att förebygga än att åtgärda konsekvenserna. Förebyggande åtgärder ökar människors säkerhet och känsla av trygghet samt minskar motsättningarna mellan olika befolkningsgrupper och polariseringen av samhället.

Våldsbejakande radikalisering är inte enbart en utmaning för Finland, Norden eller Europa, utan berör hela världen. Extrema tankar byter också ständigt skepnad. Förebyggande av våldsbejakande extremism och radikalisering görs lokalt, nationellt och internationellt. Finland deltar även aktivt i det internationella

SPORTS
Foto: Satu Haavisto

Med tanke på framtiden för barn som växt upp med våldsbejakande extremism är det särskilt viktigt att de inte marginaliseras under sin uppväxt eller sin lärstig.

samarbetet på området. I den internationella verksamheten både utbyter man information om erfarenheter och god praxis i olika länder och för gemensamma diskussioner om olika åtgärder för att förebygga våldsbejakande radikalisering och extremism.

I Finland samordnar inrikesministeriet det riksomfattande arbetet för att förhindra radikalisering genom ett nationellt åtgärdsprogram för förebyggande av våldsam radikalisering och extremism. Programmet har utarbetats i ett omfattande samarbete mellan representanter för myndigheter, organisationer och sammanslutningar. Det nationella åtgärdsprogrammet genomför de internationella mål som har ställts upp inom EU och FN. Inom det nordiska samarbetet utvecklas forskningen och praktiska åtgärder för att förebygga våldsbejakande radikalisering och extremism.

Målgruppen för det nationella åtgärdsprogrammet är grupper och individer som riskeras att radikaliseras. Målet är att se till att det i alla delar av Finland finns beredskap och permanenta strukturer för att förhindra våldsbejakande radikalisering och extremism. Man vill i synnerhet stärka barns förmåga att identifiera och skydda sig mot påverkan och budskap som uppviglar till våld.

I Finland bedriver bland annat polisen, lärare, övrig personal inom småbarnspedagogik, socialarbetare, personalen inom hälsovården, ungdomsarbetare, organisationer samt religiösa och andra samfund arbete på gräsrotsnivå för att förebygga våldsbejakande radikalisering.

Inom småbarnspedagogiken finns det barn, vars vårdnadshavare stöder någon våldsbejakande extremistisk ideologi. Samtidigt är det möjligt att vårdnadshavarna överför sina värderingar och attityder på barnen till exempel i fråga om språklig och kulturell mångfald, etniska eller religiösa grupper eller sexuella minoriteter. Med tanke på framtiden för barn som växt upp med våldsbejakande extremism är det särskilt viktigt att de inte marginaliseras under sin uppväxt eller sin lärstig.

Det är viktigt att personalen inom småbarnspedagogiken förstår den situation som familjer och barn som vistats på konfliktområden är i och att personalen kan agera på rätt sätt till exempel då de här barnen uppvisar olika symtom. En del barn och vårdnadshavare kan vara svårt traumatiserade och därför visa olika symtom som ger sig uttryck i form av hotfullt beteende eller våld. Utöver män har också kvinnor ofta aktivt understött terroristisk verksamhet.

Barnen har blivit utsatta för våldsbejakande propaganda och indoktrinering som har påtvingat barnen lärdomar och tankar som uppmuntrar till våld. Pojkarna kan ha deltagit i militär träning redan från ung ålder och flickor har till exempel i nio års ålder ansetts vara redo för giftermål.

Småbarnspedagogikens betydelse i det förebyggande arbetet

Småbarnspedagogiken främjar barnens jämlikhet och likabehandling och förebygger marginalisering. Småbarnspedagogiken har vid sidan av barnrådgivningen av flera olika skäl en viktig roll i att förebygga våldsbejakande radikalisering. I småbarnspedagogiken möter personalen dagligen barnens vårdnadshavare och samarbetar nära med dem, vilket tillför kontinuitet och trygghet i barnens liv. Genom att ta upp saker till diskussion bidrar man till att bygga upp en relation mellan personalen och familjen som bygger på öppenhet istället för på antaganden. Värdegrunden, arbetssätten, målen och innehållet i grunderna för planen för småbarnspedagogik skapar även en naturlig utgångspunkt för att minska på riskerna för att våldsbejakande extremism ska uppstå.

Småbarnspedagogikens uppgift är att skydda och främja barnens rätt till en god och trygg barndom.

Foto: Niina Rodionoff

Värdegrunden som grunderna för planen för småbarnspedagogik (2018) utgår från styr all verksamhet inom småbarnspedagogiken. Småbarnspedagogikens uppgift är att skydda och främja barnens rättigheter till en god och trygg barndom. Målet är att varje barn ska känna att hen blir uppskattad och förstådd precis så som hen är. I småbarnspedagogiken handleds barnen att uttrycka sig själva, sina åsikter och tankar. Personalen har i uppgift att skapa en atmosfär där man respekterar alla och där barnet upplever att hen blir hörd. Det viktigaste för barnet är att det finns en pålitlig vuxen närvarande som hen kan berätta eller uttrycka saker för. Små barn uttrycker ofta, inte bara med ord utan också på andra sätt sina tankar, bekymmer och sådant som har hänt i hemmet.

Personalen har i uppgift att handleda barnet till att respektera mänskliga rättigheter och stödja barnen att växa som människor. Att växa som människa omfattar bland annat att ta hänsyn till andra, välvilja, rättvisa, en förmåga att glädjas för sin egen och andras skull och ett sätt och en vilja att göra rätt. Det är viktigt att behandla målen för och innehållet i lärområdet Jag och vår gemenskap i grunderna för planen för småbarnspedagogik.

En bra självkänsla, känslan av att höra till en gemenskap och upplevelsen av att man har genuina möjligheter att delta och påverka skyddar barnet mot marginalisering. Inom småbarnspedagogiken ser personalen till att varje barn har möjlighet att delta och påverka frågor som inverkar på ens eget liv. Samtidigt skapar man en grund för demokratiska värderingar, såsom likabehandling, jämlikhet och kunskaper om kulturell och språklig mångfald.

Barnets förmåga att tänka och lära sig utvecklas i samverkan med andra människor och omgivningen, och skapar en grund för att utveckla andra kunskaper och färdigheter samt för livslångt lärande. För att kunna skaffa, strukturera och skapa ny information krävs en förmåga att tänka kreativt och kritiskt. Barnen handleds med hjälp av fostran och undervisning att bilda sina egna åsikter och kritiskt bedöma olika sätt att tänka och agera. Inom småbarnspedagogiken uppmuntras barnen till att ställa frågor och ifrågasätta, men de övar också att lyssna, känna igen och förstå olika synpunkter.

Det är viktigt att diskutera etiska och moraliska frågor med barnen, till exempel om ondska och godhet, vänskap, att skilja mellan rätt och fel, om rättvisa och saker som orsakar rädsla, sorg och glädje. Etiska frågor ska behandlas med barnen på ett sätt som får dem att känna sig trygga och accepterade.

Tillsammans med barnen ska man behandla frågor som främjar deras välmående, såsom betydelsen av vila, näring, motion och psykiskt välbefinnande. Känslan av trygghet är grunden för att ett barn ska kunna lära sig och växa. Gemensamt överenskomna regler och förfaringssätt bidrar till att skapa en lärmiljö som präglas av en trygg atmosfär och där man visar respekt för andra och tar gemensamt ansvar. I en trygg miljö tillåts barnen visa olika känslor. Personalen inom småbarnspedagogiken ska hjälpa barnen att uttrycka och reglera sina känslor.

Lärarna inom småbarnspedagogiken har friheten att välja arbetsmaterial och -metoder. Många organisationer som arbetar med människorätts- och fredsfostran och aktörer som utvecklar multilitteracitet har tagit fram stödmaterial för personalen, som berör till exempel konfliktlösning, att leva i fred, att främja empatiförmågan samt kritisk multilitteracitet.

Viktigt att stödja barnen och familjerna

Våldsbejakande radikalisering och extremism är inga nya fenomen i Finland. I Finland har det genom tiderna förekommit extremistisk verksamhet som har syftat till att skapa förändring i samhället med våldsamma medel. Efter 11:e september-attackerna har våldsam extremism som fenomen fått stor synlighet i medierna och gett upphov till samhällsdebatter samt väckt känslor av rädsla. Personalen inom småbarnspedagogiken kan uppleva att det känns obekvämt och svårt att tala om ämnet. De kanske inte har den rätta informationen, erfarenhet av eller goda modeller för hur man ska tala om våldsbejakande radikalisering och extremism. Det är inte alltid heller självklart hur man ska reagera eller svara på kommentarer som har en koppling till radikala tankar. Personalen kan känna osäkerhet över i vilka situationer som gäller ett barn eller en vård-

Det är skäl att fästa uppmärksamhet vid att ingen stämplas för något och att det inte uppstår missförstånd eller övertolkningar.

nadshavare det är skäl att kontakta till exempel polisen eller barnskyddet. Det är också bra att förklara barnskyddets arbetssätt för vårdnadshavaren. Vårdnadshavaren kan ha en felaktig uppfattning om att det till exempel alltid leder till att ett barn omhändertas då barnskyddet är inkopplat. Det är skäl att fästa uppmärksamhet vid att ingen stämplas för något och att det inte uppstår missförstånd eller övertolkningar.

Personalen inom småbarnspedagogiken behöver känna till om ett barn till exempel har levt på ett stridsområde för att man ska kunna stödja det här barnet på rätt sätt. Det är bra att inom arbetsgemenskapen fundera på hur man kan stödja ett barn som har blivit utsatt för våldsbejakande extremism. Barn vill vara lojala mot sina föräldrar, och därför är det viktigt att personalen förhåller sig till och talar om de här frågorna på ett finkänsligt sätt. Barnet behöver tid och ska ges möjlighet och mycket stöd för att anpassa sig till ett normalt vardagsliv. Hen behöver också få känna sig accepterad och som en del av en grupp. I småbarnspedagogiken behövs olika sätt för att i sådana här situationer kunna minska på barnets känsla av utanförskap och inverka på barnets tankevärld och eventuella våldsamma drag i barnets beteende.

Daghemmen och familjedagvården ska få tillräckligt med information om våldsbejakande radikalisering och extremism. Då personalen står inför nya utmaningar behövs stöd och verktyg för att tillsammans med vårdnadshavarna föra svåra diskussioner som kan orsaka meningsskiljaktigheter, även diskussioner om radikala tankar. Det viktiga är att barnet känner trygghet och acceptans. Barnet ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter utan att de vuxna blir provocerade eller känner sig osäkra. Ett barn som visar symtom eller ger orsak till oro ska på alla sätt hållas delaktigt och man ska försöka inkludera hen i gemenskapen och inte exempelvis utesluta hen som ett hot. Däremot ska barnet stödjas att uttrycka sig på ett konstruktivt sätt. Kommunikationen inom småbarnspedagogiken ska vara öppen, inte dömande. Den ska grunda sig på ärlighet, empati och förtroende.

Personalen inom småbarnspedagogiken behöver förstå olika begrepp och ha kunskap om eventuella kännetecken på radikalisering och vad som kan orsaka radikalisering samt känna till vilken inverkan media och sociala medier har. Personalen ska framför allt känna sig trygg i och ha praktiska redskap för att även diskutera sådana frågor med barnen där man inte är av samma åsikt. Barnet vill känna att hen blir hörd, förstådd och får stöd. Ett litet barn som eventuellt tidigare har upplevt hotfulla känslor måste få känna sig så trygg som möjligt.

Foto: Satu Haavisto

Foto: Niina Rodionoff

Diskussionens betydelse

De utmaningar som vårt samhälle och vår värld står inför i dag och i framtiden återspeglas också bland våra barn och unga. Det kommer antagligen att komma fler flyktingar till Finland till exempel på grund av klimatförändringen. Tillit och ömsesidig respekt bland medborgarna och de institutioner som upprätthåller dessa har varit grundstenar för välfärden i Finland. Finland av i dag har utvecklats genom samarbete. Samarbetet är vår styrka, som vi kan använda för att bekämpa problem. Detta kan vi vara stolta över. Om man i arbetsgemenskapen inom småbarnspedagogiken talar på ett konstruktivt sätt om till exempel invandring och därtill hörande frågor, är det möjligt att utveckla en pedagogisk diskussion och förståelse samt en verksamhetskultur som utgår från grunderna för planen för småbarnspedagogik. I arbetsgemenskapen inom småbarnspedagogiken utvecklar man kontinuerligt olika strukturer för att säkerställa att det finns olika professionella sätt att diskutera på.

Det pågår flera svåra konflikter i världen som orsakar lidande och som i likhet med flyktingskap och terrorism får långtgående effekter. Konflikter och lidande samt de följder som de har måste också uppmärksammas inom småbarspedagogiken. Det är viktigt att barnen lär sig att förstå olikhet och likhet samt framför allt att leva i fred tillsammans och respektera varandra. Personalen inom småbarnspedagogiken ska ge barnen en positiv modell för hur man förhåller sig till mångfald. Personalens professionella arbetssätt och inställning är viktiga faktorer för att barnen ska känna sig trygga även i situationer då man behandlar frågor som berör våldsbejakande radikalisering och extremism.

LÅT INTE RÄDSLAN TA ÖVER

Rädslan som terrorismen väcker är terroristernas mål. Rädda människor agerar på annat sätt än människor som litar på sina medmänniskor och upplever att deras miljö är trygg. Rädsla skapar behov av att hitta syndabockar. Rädsla ökar polariseringen och behovet av att dela in människor i vi och de andra. Rädsla ger upphov till mer rädsla och har omfattande effekter på samhället.

Rädslan som är förknippad med terrorism är svår att hantera med fakta. Jämförelse av offertal hjälper inte att hantera rädslan, utan kan öka misstankar om att rädsla och otrygghet inte tas på allvar. Till exempel dör det årligen cirka 2 500 personer i olyckor och en stor del av olyckorna sker i hemmet eller i en annars bekant miljö. Trots detta väcker inte olyckor rädsla hos människor. Inte heller i medierna förekommer uppseendeväckande och dramatiska historier om allvarliga olyckor som vem som helst kan råka ut för.

Det är skäl att vara medveten om att det kan väcka onödig rädsla hos ett barn om man låter bli att tala om eller behandla svåra ämnen.

Eftersom så gott som alla barn åtminstone via medierna får bevittna olika nationella och internationella kriser, konflikter eller terrordåd, är det viktigt att behandla realiteterna kring händelserna i en trygg miljö. Rädslan som terrorismen ger upphov till tränger sig djupt ner i vår grundtrygghet och försvagar känslan av att vi har kontroll över vårt eget liv.

Även om det kan kännas svårt att tala om terrorism, är det skäl att vara medveten om att det kan väcka onödig rädsla hos barnet om man låter bli att tala om eller behandla sådana frågor. Om barnen inte får stöd för att behandla dessa ämnen utifrån fakta, finns det en risk att deras förståelse för de här frågorna utvecklas fragmenterat och att de bildar egna tolkningar av och föreställningar om vad som har hänt. Till exempel efter 11:e september-attackerna i USA uppdagades att många mindre barn trodde att tvillingtornen hade attackerats av ett flertal flygplan, eftersom de hade fått se kollisionerna upprepade gånger i olika medier.

Det är de vuxnas uppgift att ställa händelserna i sina rätta proportioner och hjälpa barnen att förstå upprörande händelser på ett sätt som är lämpligt med tanke på barnets utvecklingsnivå. Det lönar sig att tala om saker med barnen med deras rätta namn, barnen får ändå höra om dem av någon annan.

Foto: Satu Haavisto

Det är de vuxnas uppgift att ställa händelserna i sina rätta proportioner och hjälpa barnen att förstå uppskakande händelser på ett sätt som är lämpligt med tanke på barnets utvecklingsnivå.

Dagens utmaningar är propaganda, konspirationsteorier, falska nyheter och all slags manipulation av människor. Vi kan alla delta i arbetet med att förebygga våldsbejakande radikalisering och extremism genom att utmana och förhindra den sociala polariseringen. Det är viktigt att i arbetsgemenskapen diskutera om faktorer som kan antas leda till radikalisering. Genom att tillsammans behandla dessa frågor kan man lägga märke till hur bakomliggande antaganden eventuellt inverkar på den förebyggande verksamheten och om det förebyggande arbetet har önskad effekt.

MER OM ÄMNET

På Utbildningsstyrelsens webbplats finns aktuell bakgrundsinformation om våldsbejakande radikalisering, information om hur den förebyggs samt olika material.

Till stöd för läroanstalterna har Utbildningsstyrelsen publicerat handboken Konstruktiv interaktion, som också kan användas inom småbarnspedagogiken. Dessutom har en del av Europarådets material om ämnet översatts till finska och svenska. På nätsidorna finns även länkar till pågående personalfortbildningar samt internationella kanaler för projektfinansiering.

Internationella samarbetsorgan som bland annat Europarådet, UNESCO och Nordiska ministerrådet har utvecklat webbaserat material. Det finns många exempel på olika länders bästa praxis på RAN-nätverkets (Radicalisation Awareness Network) sidor.

Foto: Olli Häkämies

MATERIAL PÅ NÄTET

Information om förebyggande av våldsbejakande extremism och material på nättjänsten Edu.fi
http://edu.fi/planera/valmaende_i_skolan/forebyggande_av_valdsam_extremism

Nationellt åtgärdsprogram för förebyggande av våldsam radikalisering och extremism
http://intermin.fi/sv/publikation?pubid=URN:ISBN:978-952-324-105-3

Lägesöversikt över våldsam extremism 1/2018 med fokus på kvinnor och barn (på finska)
http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-221-0

Förslag till att ordna myndighetssamarbete inom verksamhet för personer som återvänder från stridszoner (på finska)
http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79561/Palaajat_raportti.pdf

Handlingsprogrammet Betydelsefull i Finland
http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75111/Betydelsefull_iFinland.pdf

Utredning: Hatretorik inverkar på offrets allmänna känsla av trygghet
https://oikeusministerio.fi/artikkeli/-/asset_publisher/selvitys-vihapuhe-vaikuttaa-uhrin-turvallisuuden-tunteeseen?_101_INSTANCE_0tW6d2FGlU8O_languageId=sv_SE

Projektet Against hate
https://oikeusministerio.fi/sv/projekt?tunnus=OM005:00/2018

Vad är hatretorik? Diskrimineringsombudsmannens webbplats
https://www.syrjinta.fi/web/SV/hatretorik

PUBLIKATIONER

Jamieson, A. & Flint, J. (2017) Talking about Terrorism: Responding to Children's Questions

Konstruktiv interaktion. Handbok för att stärka den demokratiska delaktigheten samt förebygga hatretorik och våldsbejakande radikalisering
https://www.oph.fi/publikationer/2017/konstruktiv_interaktion

Undervisa om kontroversiella frågor (handbok för lärare)
https://www.oph.fi/publikationer/2017/undervisa_om_kontroversiella_frågor

Hantera kontroversiella frågor – Utveckla strategier för att hantera spänningsfält och undervisningen om kontroversiella frågor i skolan
http://www.theewc.org/Content/Library/Teacher-Training/Training-Tools/MANAGING-CONTROVERSY

TA KONTAKT:

Kati Costiander, kati.costiander@oph.fi
Maria Edel, maria.edel@oph.fi
Satu Elo, satu.elo@oph.fi

Utbildningsstyrelsen 2:2019 I Tryck: Grano 3/2019 I 1:a upplagan 200 st

Utbildningsstyrelsen
PB 380
(Hagnäskajen 6)
00531 Helsingfors

utbildningsstyrelsen.fi

Pärmbild : Satu Haavisto